

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Гаврильчук Яна

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Дзись Т. В.

ОБРАЗ ГАЛИЧИНИ У ПРОЗІ МАРТИНА ПОЛЛАКА

У статті досліджено значення та роль образу Галичини як обраної духовної батьківщини у творчості австрійського письменника Мартіна Поллака. Тут згадуються його нехудожні, документальні твори, які описують реалії українських міст та сіл Галичини. Крім того, сам автор виступає «руйнівником міфу Галичини».

Ключові слова: образ, Галичина, проза, міф, реалії.

Галичина – центр переплетення різних культур, колишня провінція Австро – Угорської імперії, про яку мало було відомо в німецькомовному просторі. Ця земля привабила тих народів, з якими її колись поєднала історія. Одним із таких народів є австрійський, представником якого в світовій літературі ХХІ ст. є Мартін Поллак. Його нехудожні, документальні твори описують реалії українських міст та сіл Галичини, яка стала для нього обраною духовною батьківщиною.

Вже не одне десятиріччя Україна, зокрема Галичина, привертає до себе увагу дослідників літератури, особливо країн, які свого часу входили до складу Австро – Угорської імперії. Поширення набули публікації антологій галицької літератури авторів, життя яких минуло на цій території, як наприклад, І. Франко, В. Стефаник, Б. Шульц; тих, для кого Галичина – край дитинства і ранньої юності – К. Е. Француз, Л. фон Захер – Мазох, Й. Рот, Ю. Вітлін; письменників, які вже у зрілому віці відвідали Галичину – Г. Тракль, М. Коцюбинський, Ф. Краузер та багато інших.

Саме висвітлення ролі та значення образу Галичини у прозі М. Поллака є **метою** цього дослідження.

Мартін Поллак – сучасний австрійський письменник, журналіст та перекладач. Народився 1944 року в Бад Галлі, Верхня Австрія. Його спеціалізацією є історія Східної Європи, а особливістю його письма є безжальність. Письменник руйнує міфи та старі пісні про «усім відомі» речі. Згодом почали з'являтися його документальні тексти в перекладі Нелі Ваховської – «Мрець у бункері», «Отруєні пейзажі», «Цісар Америки. 2017 рік приніс новий переклад, видання «До Галичини» [6, с.1].

Мартін Поллак написав свою першу книгу про Галичину у вигляді уявної подорожі, яка здійснена за допомогою і по слідах галицької літератури – хоча відвідати її тоді письменник не зміг, тому що області колишньої Східної Галичини та Буковини, які він описував, перебували під владою Радянського Союзу. Автор спробував протиставити загальноприйнятій картині єврейської Галичини іншу картину і при цьому згадати про єврейські групи, передусім про поляків, українців та їх літературу. Книжка з'явилася 1984 року. Першу свою подорож до Східної Галичини автор здійснив на початку дев'яностих років, після розпаду Радянського Союзу.

Так пише Неля Ваховська про книгу «До Галичини»: «Я дуже люблю цю книжку – не через Галичину, звісно ж, а за дивне мерехтіння жанру на межі нон і фікшн, за веселу іронію, за світ, реальний у своїй уявності. Цю книжку треба читати з легким вином, бажано в машині, проїжджаючи Поллаків маршрут. Кажуть, там небагато змінилося: Карпати лисіють, контрабанда жива, у села нема чого їхати. Правда, цісарсько-королівська залізниця більше не ходить, та й деревину Прутом не сплавляють, хоча ... Як показує Мартін, трохи атмосфери, натхнення і, головне, доброї літератури – і можна здійснити уявну мандрівку у Габсбурзький край!» [1].

В одній із своїх статей для каталогу мистецької виставки Мартін Поллак розповідає про прогулянку із своїм вітчимою, під час якої він розповідав йому про Галичину. Саме тоді письменник вперше почув цю назву. У його книзі «До Галичини» міститься походження самої назви Галичина: «Галь – іція, казав Ройбен Мелер, дрібний ремісник із Добромиля, Галь-іція отримала свою назву тому, що тутешнє життя таке гірке. Гірке, як Gall – німецькою «жовч».

У передмові до українського видання, яке нині випускає «Видавництво 21», письменник пояснив, чому вдався саме до опису уявної подорожі, зазначаючи зокрема й таке: «Ця книжка вперше вийшла друком понад тридцять років тому, Орвеллівського 1984-го. Звісно, це випадковість. Але цей рік пояснює, чому я описав уявну, а не реальну подорож Галичиною, точніше Східною Галичиною й Буковиною. На той час у німецькомовних країнах Галичина була доволі невідомим сюжетом. Окрім спеціалістів, здебільшого істориків, більше ніхто не цікавився колишньою коронною землею Габсбурзької монархії, її народами й культурами. Галичина була для нас у широкому сенсі terra incognita чи й ubi leones, землею, де водяться леви, небезпечною територією – далека чужина, про яку нам було відомо мало, та ми, власне, й не хотіли нічого знати». [2, с. 24].

Мартін Поллак пише, що Галичина – це маленький прототип Центральної Європи, багатонаціональний і багатомовний простір, який пережив таку ж саму трагедію як і Європа: жителі регіону завжди відчували культурний ріст і в колишній Східній Галичині, і в сьогоdnішній Західній Україні. Галичина знову стала в центрі уваги, про це свідчать численні публікації, фільми, виставки, дискусії, організуються різноманітні культурні поїздки до Галичини, а також до сусідньої Буковини, вже декілька років відбувається ознайомлення із працями польських та українських авторів, а також перекладами творів Юрія Андруховича, Анджея Стасюка та інших. Галичина – центр єврейства, місцевість, з якою ми знайомимося через твори німецькомовних єврейських авторів, таких як Карл Еміль Француз, Йозеф Рот, Манес Шпербер або також Мартін Бубер із його історіями Раббі Нахмана чи легендами Баал – Шема. Галичина – це місцевість побожних людей, які розмовляли на їдиші, це закритий світ, який назавжди був зруйнованим під час Голокосту. Можливо це і стало причиною тривалого зачарування цією землею. Східну Галичину автор зображає ландшафтом скрути і нужди, де нафтові магнати та рабини-чудотворці гротескно співіснують із бідними єврейськими штетлями, де русини, поляки, румуни, гуцули, вірмени, караїми, німці, роми ледь виживають у корумпованому й неписьменному краї, де водночас твориться багатомовна культурна мозаїка та пишеться прекрасна література.

Але ми повинні брати до уваги не тільки позитивні сторони розвитку Галичини, але й негативні, бо тільки так отримаємо її повноцінну картину. Починаючи із першої Світової війни і закінчуючи всіма іншими темними подіями, які покривали тінню цю далеку, нікому незвідану землю [5, с. 1–10].

«Багата країна бідних», яку Мартін Поллак з Карлом – Маркусом Гаусом більше двадцяти років тому назвали антологією, під заголовком «Літературні прогулянки Галичиною». Безсумнівно, більшість людей, що живуть в цій Габсбурзькій монархії, були в значній мірі такими ж бідними, як і горезвісні церковні миші, але в той же час Галичина була неймовірно багата талантами всіх видів [4, с. 11–15]. Цей факт сприяв тому, що Галичину пам'ятають донині, і ось уже кілька років навіть переживає дивовижний ренесанс. «Можна наважитися на цю вимогу, – пише український історик Ярослав Грицак у своєму чудовому внеску в каталог виставки Галичини, – що Галичина може претендувати на перше місце в рейтингу всіх артефактів, які Габсбурги в Центральній і Східній Європі, в кінці кінців, це був найбільше і тривалий винахід, яке вони коли-небудь зробили».

«Цісар Америки» – одна з найвідоміших його книжок. 2011 року автор отримав за неї нагороду Ляйпцизького книжкового ярмарку за «європейське взаєморозуміння». Це документальне дослідження міграційного руху в Галичині кінця ХІХ – початку ХХ століття, коли через злидні з галицьких сіл і містечок (нинішня територія Польщі й України) поодиночі і цілими родинами виїздили тисячі людей – передовсім «русинів»-українців, поляків та євреїв. Дехто з них справді здобував успіх і знаходив по той бік океану омріяне «сите життя», але на більшість чекала не «американська мрія», а поневіряння й злидні, а то й епідемії та смерть у чужому краю. Водночас, попри фактологічну захопливість і насиченість «Цісаря Америки», оповідний стиль Мартина Полака не спонукає до цілковитого занурення в епоху, як і співпереживання десяткам персонажів. Автор жодного разу не дає читачам забути, що перед ними документальне дослідження, а не художня література [3, с. 3–20].

Поллак відкриває для нас нову Галичину, яка має болючу, але водночас цікаву та цінну історію. Його багаті фактами зображення формують перспективні директиви у відкритті феномену Галичини не тільки для художньої, але й наукової сфери. Його добре обґрунтовані і чудово документовані, композиційно і структурно строго написані, із рідкісною розповідною майстерністю оформлені книги є неабияк важливі для сучасної України, формування ідентичності її регіонів із різним історичним підґрунтям. Вони формують і розвивають сучасну українську свідомість.

Отож, Мартін Поллак виступає «руйнівником міфу Галичини». Він запевняє, що злочин незалежно від історичних виправдань залишається злочином і звільнитись від минулого можна лише завдяки промовлянню правди, а не замовчуванню чи спробам маніпулятивно виправдатись. Він опирається на факти, посилається на різноманітних як польських, так і німецьких та єврейських письменників. Але творчість письменника багата на українські образи, бо в його працях описуються міста і села України, звичаї і традиції народу, вживаються українські імена.

ЛІТЕРАТУРА

1. Затонський Д. Австрійський літературний феномен // Зарубіжна література / Дмитро Володимирович Затонський – 1999. – Вип. 4. – С. 3–12.
2. Книжка «До Галичини» Мартіна Поллака вийшла в перекладі Нелі Ваховської [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://storinka.at/novyny/knyzhka-do-galychyny-martina-pollaka-vyjshla-v-pereklad-neli-vahovskoyi/>.
3. Поллак М. До Галичини. Про хасидів, гуцулів, поляків і русинів. Уявна мандрівка зниклим світом Східної Галичини та Буковини = nach Galizien, Huzulen, Polen und Ruthenen. Eine imaginäre Reise durch die verschwundene Welt Ostgaliziens und der Bukowina / Мартін Поллак; з нім. пер. Н. Ваховська. – Чернівці: Книги – ХХІ, 2017. – 217 с.

4. Поллак, М. Цісар Америки. Велика втеча з Галичини / Мартін Поллак; переклад з німецької Люби – Параскевії Стриндалюк; доопрацьований переклад Нелі Ваховської та Олександри Григоренко. – Чернівці: Книги – XXI, 2015. – 272 с.
5. Gauß K. Das reiche Land der armen Leute / K. Gauß, M. Pollack. – Klagenfurt: Wieser Verlag, 2007. – 300 с. – (ISBN – 13 978-3-85129-661-7).
6. Magris C. Der habsburgische Mythos in der modernen österreichischen Literatur / Claudio Magris. – Wien: Zsolnaj-Verlag, 2000. – 414 S.
7. Metropole und Provinzen in Altösterreich / [Hrsg. Andrei Corbea-Hoisie, Jacques Le Rider]. – Wien; Köln; Weimar: Böhlau Verl., Polirrom, 1996. – 311 S.
8. Pollack M. Text für Ausstellungskatalog „Mythos Galizien / Martin Pollack – Wien, 2015. – С. 10.
9. Pollack M. Vortrag im IWM (Institut für die Wissenschaft vom Menschen) / Martin Pollack. // Wien. – 2017. – С. 11.
10. Recepcja literacka i proces literacki. Literarische Rezeption und literarischer Prozess. – Kraków, 1999. – 309 S.

Жидоник Юлія

Науковий керівник – доктор пед. наук, професор Задорожна І.П.

FEMINIST VIEWS OF KATE CHOPIN'S SHORT STORIES

Kate Chopin is now recognized as an important figure in nineteenth century American fiction and as a major figure in feminist literature. In our article we highlighted the feminist views of Kate Chopin's short stories «The Story of an Hour» and «A Respectable Woman». From a caring mother, oppressed house wife and a loving wife and mother, these are all good examples of strong women. That was something that characterized Kate Chopin's stories from the rest. These positive examples gave women strength and helped them realize that they are valuable and equal to men.

Key words: feminism; short stories; woman, marriage, patriarchy's ideology

One might argue that the history of American women's literature in the twentieth century began some time in the 1880s, or even earlier. The American feminist movement got under way in the decades before the Civil War, and the radical feminists in the United States today are the latest manifestations of a long-standing national tradition of political struggle for the rights of women.

Kate Chopin was one of the most individual and adventurous of nineteenth-century American writers. She wrote about some taboo topics in the nineteenth century, such as female sexuality, childbirth and pregnancy. Kate Chopin is considered the first woman writer in America to accept passion as a legitimate subject for serious fiction. Kate Chopin saw and understood all aspects of the female psyche and her particular interest was woman's awakening to her true nature, whether traditional, emancipated or a mixture of the two[4, p. 215]. Of particular interest for this article are a number of these self-assertive female characters in Kate Chopin's fiction.

Her heroines usually live out their strong impulses, while some devote their lives to maternal and wifely duties, many others insist on freedom from tradition and limitations.

The **aim** of this article is to analyze feminist views in Kate Chopin's short stories. Not many writers during the mid-to late 19th century were bold enough to address subjects that Chopin willingly took on. Although E. Fox-Genovese claims «Kate was neither a feminist nor a suffragist, she said so. She was nonetheless a woman who took women extremely